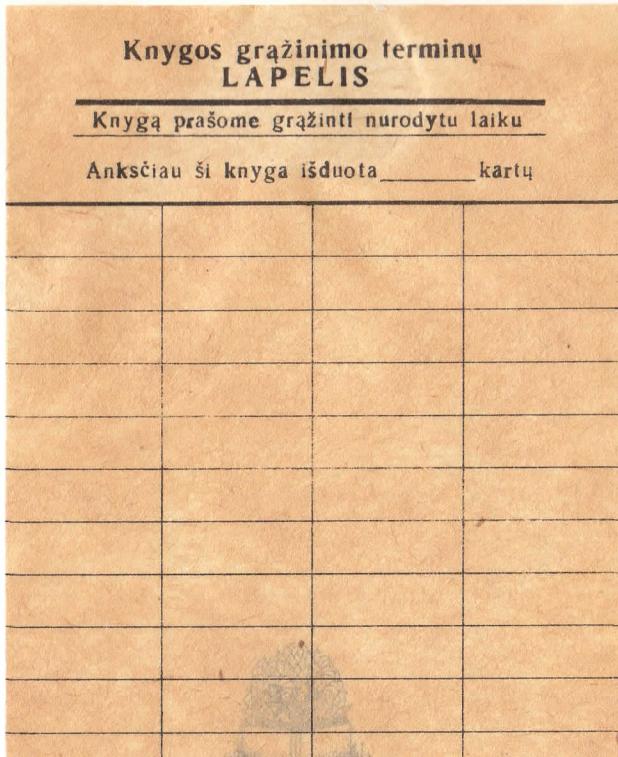

Mikalojaus Daukšos žingsniai Kėdainių žemėje

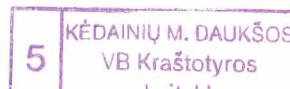

MIKALOJAS DAUKŠAS
ŽINGSNIAI KĖDAINIŲ ŽEMEJE

M. Daukšos viešoji biblioteka

Skiriame Mikalojaus Daukšos "Katekizmo" - pirmosios lietuviškosios knygos, išleistos Lietuvoje 400 metų jubiliejui.

D 01/3748

ISBN 9986-717-01-9

© Kėdainių M.Daukšos viešoji biblioteka, Didžioji rinka 11, 5030 Kėdainiai
© Leidykla "Statyba", Liepų takas 4, 5030 Kėdainiai

ikalojus Daukša - ryški asmenybė pradiniame lietuvių raštijos formavimosi etape. Švietėjas, humanistinių idėjų reiškėjas, gimtosios kalbos teisių XVI a. gynėjas, vienas pirmųjų lietuvių literatūrinės kalbos kūrėjų, padėjęs pagrindus raštijai Lietuvos Didžiojoje kunigaikštystėje.

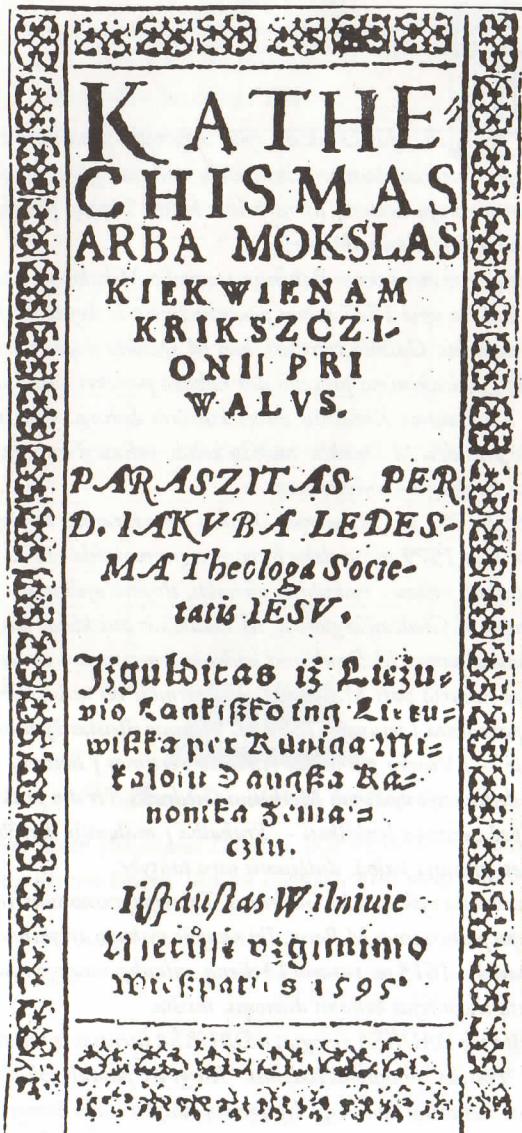
*M.Daukšos giminės šaknys Babėnuose, senelio Mikalojaus Daukšaičio tėvoni-
joje. Manoma, kad čia apie 1527 metus pasaulio šviesą ir išvydo būsimasis religijos ir
lietuvių raštijos veikėjas. Galima tvirtinti, kad M.Daukša augo ir brendo lietuviškoje
aplinkoje, nes XVI a. lenkinimo procesas dar nebuvo pasiekęs Kėdainių.*

Vilnius - arčiausiai Kėdainių buvęs kultūros židinys. Čia šv. Jono bažnyčios mokykloje turėjo prasidėti M. Daukšos mokslų kelias, vėliau jis nuvedės į vieną iš Europos - greičiausiai Krokuvos - universitetą.

Apie 1552-1553 m. Mikalojus Daukša išventinamas kunigu, o 1570 m. - Krakių klebonu. Čia 1579 m. jo dėka buvo įsteigta mokykla. 1572 m. M. Daukša - Varnių kanauninkas, vėliau - vyskupijos oficiolas, išvykus vyskupui - jo pavaduotojas. Varniuose, vyskupo M. Giedraičio globoje, M. Daukša ir atskleidė kaip literatas. 1595 m. Vilniuje išspausdinamas M. Daukšos iš lenkų kalbos verstas J. Ledesmos katekizmas, prakalbą kuriam sukuria pats M. Daukša. Tai pirmoji iki mūsų dienų išlikusi lietuviška knyga, išspausdinta Lietuvoje. 1599 m. Vilniuje išleistas žymiausias M. Daukšos darbas - "Postilė" - J. Vujeko pamokslų rinkinio vertimas į lietuvių kalbą. "Postilės" pradžioje įdėta dedikacija vyskupui Merkeliui Giedraičiui ir dvi prakalbos: lotyniškoji ir lenkiškoji. Ypač vertinga lenkiškoji - "Prakalba į malonujį skaitytoją" - raginanti lietuvius puoselėti gimtąją kalbą, didžiuotis savo tautybe.

1609 m. miršta vyskupas M. Giedraitis. Tai nepaprastas sukrėtimas M. Daukšai. Naujuoju vyskupu paskiriamas M. Pacas. Iki naujojo vyskupo atvykimo Žemaičių vyskupiją valdo M. Daukša. 1613 m. vasario 13 dieną, sulaukęs naujojo vyskupo, M. Daukša surašo testamentą ir, praejus kelioms dienomis, miršta.

Bet miršta tik DAUKŠA žmogus, o DAUKŠA literatas ir toliau į lietuvių kartų kartas kreipiasi "Postilės" prakalbos žodžiai: "Kurgi yra pasauly tokia menka ir niekam verta tauta, kuri neturėtų savo trijų lyg įgimtų dalykų: savo žemės, papročių ir kalbos..."

M.Daukšos "Katekizmo" (1595) titulinis lapas

M.Daukšos "Postiles" titulinis puslapis

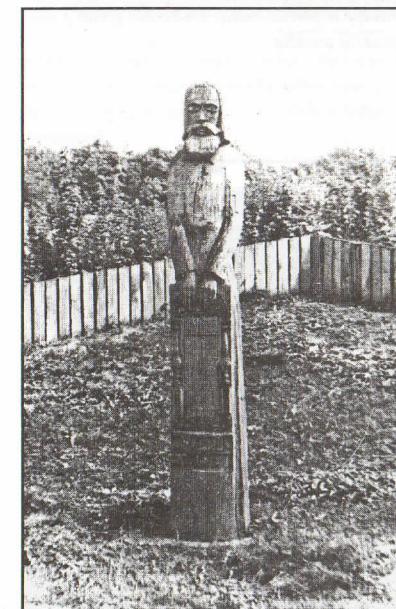

Paminklinis akmuo, skirtas pirmajai M.Daukšos įsteigiam mokyklai Krakėse atminti. Paminklas atidengtas 1980 m. birželio 28 d., autorius - Juozas Meškuotis. Paminklas stovi skvere, kuris bus tvarkomas pagal žemietės architektės D.Volungevičiūtės projektą.

Mikalojaus Daukšos tėviškės qžuolas Babėnuose.

5 KĖDAINIŲ M. DAUKŠOS
VB Kraštotyros
skaitykla

D 01/3748

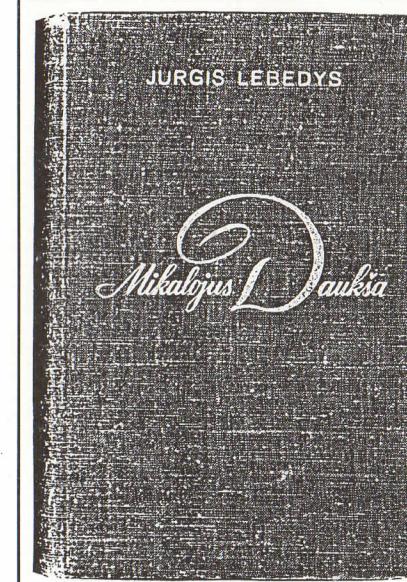
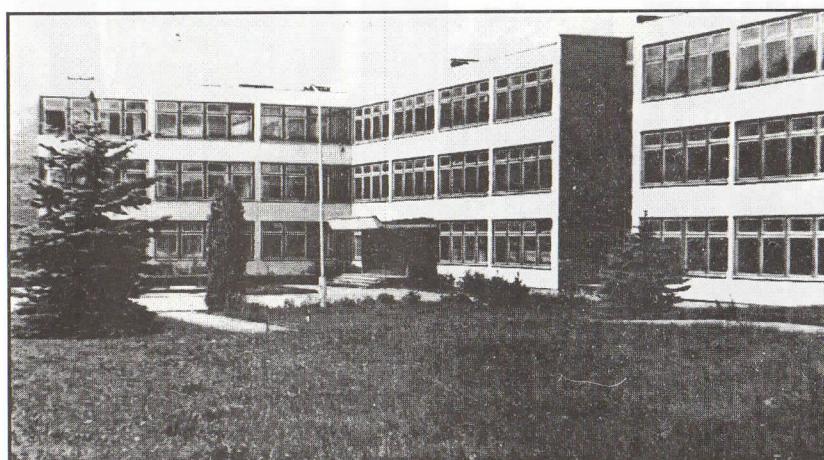

M.Daukšos skulptūra, sukurtą tautodailininko A.Urbšio, esanti prie Kėdainių 4-osios vidurinės mokyklos (dabar M.Daukšos vidurinė mokykla). Skulptūra atidengta 1988 m. gegužės 14 d. Žemėčių šventės "Būkite sugrižtančiais paukščiais" metu.

M.Daukšos viešoji biblioteka Kėdainiuose. M.Daukšos vardu bibliotekai suteiktas 1995 m. gegužės 17 d. žemėlių šventės "Būkite sugrižančiais paukščiais" metu.
Bibliotekos pradžia - 1920 m. įsteigta Kėdainių savivaldybės knygynas, kurio užuomazga - aukotos knygos. 1925 m. knygynui ir muziejui suteiktos atskiro patalpos, o prie knygyno pradeda veikti skaitykla, kuriuos vedėja paskirta J.Laucytė. Pergyvenusi daugelį pasikeitimų ir pertvarkymų, biblioteka grįžta į savo lopšę - į buvusias Kėdainių savivaldybės patalpas - į savo pradžią pradžią.

Jurgis
Lebedys
*MIKALOJAUS
DAUKŠOS
bibliografija*

Mikalojus Daukša ir Jurgis Lebedys - du vienos Kėdainių žemės qžuolai. Vienas - gimtosios kalbos puoselėtojas, antras - pastarojo darbų tyrinėtojas. J.Lebedžio monografija "M.Daukša", pasirodžiusi 1963 m. bei 1971 m. išleista "M.Daukšos bibliografija" - du vieni iš kertinių akmenų lietuvių literatūros istorijos pamatuose.

1976 m. duris atidariusi Kėdainių 4-oji vidurinė mokykla, kuriai 1989 m. birželio 20 d. suteiktas Mikalojaus Daukšos vardas. Mokykloje veikia M.Daukšai skirta ekspozicija, kurią parengė mokytoja E.Vaičiūnienė, o dabar jos darbą tęsia mokytoja V.Sadauskaitė.

"Mikalojaus Daukšos žingsniai Kėdainių žemėje"

Leidinio rengėjai dekoja už pagalbą UAB "Statyba".

Leidinį paruošė: Kėdainių Mikalojaus Daukšos viešosios bibliotekos
bibliografijos ir kraštotoyros skyrius.

Nuotraukų autoriai: V.Berlėaitė, S.Žaltauskas.
Panaudotas dailininko A.Šakalio linoraižinys ir dailininkės A.Paulauskienės ekslibrisas.

SL 530. Formatas 60x84/16. 0,75 sp. l. Tiražas. 200 egz. Užsakymo Nr. 2174

Leidykla "Statyba", Liepų takas 4, 5030 Kėdainiai.
Spaudė Valstybinės "Raidės" spaustuvės Kėdainių filialas,
Josvainių g. 41, 5030 Kėdainiai.

3,-